

RAFAŁ LEŚNICZAK

KOMUNIKOWANIE POLITYCZNE
KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI
PODCZAS KAMPANII PARLAMENTARNEJ W 2023 ROKU

POLITICAL COMMUNICATION
OF THE POLISH EPISCOPAL CONFERENCE
DURING THE 2023 PARLIAMENTARY CAMPAIGN

Abstract. The aim of the research undertaken was to analyze the institutional communication of the Polish Episcopal Conference during the 2023 parliamentary campaign. The analysis covered bishops' communications posted on the official website episkopat.pl and published in the period from January 1, 2023 to October 13, 2023, as well as nationwide Catholic weekly magazines "Niedziela" and "Gość Niedzielny" from August 8, 2023 to October 13, 2023. Moreover, the position of the so-called Toruń media (Radio Maryja, Telewizja Trwam) was also taken into account. The author used the methods of discourse analysis, content analysis and literature review. During the 2023 parliamentary campaign, Polish bishops were uninvolved political actors at the level of institutional communication. The hierarchs did not support the United Right government and distanced themselves from it politically. In turn, the nationwide Catholic media approved of the political activities of the United Right candidates. The article increases the cognitive value in the area of political communication of the Polish Episcopal Conference.

Keywords: parliamentary campaign; political communication; Catholic media; Polish bishops; elections

WPROWADZENIE

Instytucja Kościoła katolickiego jest traktowana przez politologów w kategoriach nietypowego aktora politycznego, mającego przynajmniej pośrednie związki

Ks. dr hab. RAFAŁ LEŚNICZAK, prof. UKSW – Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Wydział Teologiczny, Instytut Edukacji Medialnej i Dziennikarstwa; adres do korespondencji: ul. Dewajtis 5, 01-815 Warszawa; e-mail: r.lesniczak@uksw.edu.pl; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0099-4327>.

Artykuły są objęte licencją Creative Commons Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne – Bez utworów zależnych 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC-ND 4.0)

z systemem politycznym (Kowalczyk, 2015, s. 62-67; Kowalczyk, 2018, s. 7-19). Zgodnie z katolicką nauką społeczną instytucja eklezjalna powinna funkcjonować w wymiarze metapolitycznym, ponieważ jej misja ma przede wszystkim charakter duchowo-religijny (Kusiak, 2020, s. 191; Kowalczyk, 2018, s. 9; Dłuska, 2018, s. 208-213). Z drugiej jednak strony istnieje wiele sposobów oddziaływania Kościoła w Polsce na system polityczny, do których należy zaliczyć m.in. wpływ instytucji eklezjalnej na partie polityczne, parlament, rząd i Komisję Wspólną Rządu i Episkopatu, jak również lobbing Kościoła, wyrażający się w mniej lub bardziej formalnym sposobie kontaktów hierarchów z politykami (Kowalczyk, 2018, s. 13-14). Badania empiryczne dowodzą, że pomimo deklaratywnej apolityczności instytucji kościelnej dość często Kościół katolicki w Polsce po 1989 r. włącza się w dyskurs polityczny i jest traktowany jako aktor polityczny, nie tylko w znaczeniu szerokim (jako uczestnik procesu politycznego), lecz także w znaczeniu wąskim, tj. jako wpływający na kształt decyzji politycznych (Dobek-Ostrowska, 2012, s. 169). Tytułem przykładu można wspomnieć o poparciu udzielanym przez polskich biskupów partiom i politykom deklarującym przywiązanie do wartości chrześcijańskich podczas kolejnych kampanii wyborczych po 1989 r. czy też o jasnym stanowisku hierarchów wyrażanym przy okazji debaty politycznej w kwestii ochrony życia i aborcji czy procedury *in vitro* (Borowik i Koralewska, 2018; Borowik, 2001; Król i Pustułka, 2018; Calkin i Kaminska, 2020; Radkowska-Walkowicz, 2018).

Decyzją prezydenta Andrzeja Dudy z dnia 8 sierpnia 2023 wybory parlamentarne w Polsce odbyły się 15 października 2023 (Postanowienie Prezydenta RP, 2023). W podjętych badaniach przyjęto założenie, że najbardziej intensywny okres kampanii wyborczej objął czas bezpośrednio poprzedzający elekcję wyborczą, tj. od ogłoszenia dnia wyborów (8 sierpnia 2023) do ostatniego dnia kampanii (13 października 2023). Politolodzy zwracają jednak uwagę na ciągły charakter kampanii, tj. trwająca kampania wyborcza staje się początkiem kolejnej i trudno jednoznacznie oddzielić poszczególne *electoral campaigns* (Garlicki, 2010; Dulio i Towner, 2010).

Po 2015 r. odnotowuje się głęboką i wyrazistą polaryzację polskiej sceny politycznej (Zjednoczona Prawica vs opozycja), w której instytucja Kościoła katolickiego udziela poparcia politykom prawicy (Tworzecki, 2019; Gwiazda, 2021). Warto także odnotować postępujący w Polsce proces sekularyzacji i transformację religijności Polaków, której wyrazem jest spadający odsetek praktyk religijnych oraz indywidualizacja i prywatyzacja wiary (Guzek, 2019; Mazurek, 2019; Boguszewski i Mariański, 2023). Powyższe cechy kontekstualizują podjętą analizę i przyczyniają się do sformułowania pytania o postawę polityczną bisku-

pów w kampanii wyborczej w 2023 r. Kontynuowanie wsparcia politycznego instytucji kościelnej na rzecz Zjednoczonej Prawicy (ZP) prowadzi bowiem do spadku zaufania do Kościoła wśród osób darzących Kościół niskim zaufaniem i uważających, że jego ingerencja w życie publiczne jest zbyt daleko idąca, nieuprawniona i groźna (Szafraniec, 2022, s. 28). To w dalszej perspektywie przyczynia się, wraz z innymi czynnikami wywołującymi kryzys w instytucji eklezjalnej (np. przypadkami nadużyć niektórych duchownych wobec nieletnich i zaniedbania hierarchów w tej materii), do nasilenia procesu pustoszenia świątyń (Guzik, 2020).

Przyjęto założenie, odwołując się do prac badawczych Marka Czyżewskiego, Sergiusza Kowalskiego i Andrzeja Piotrowskiego (2010), że Konferencja Episkopatu Polski (KEP), jako aktor polityczny w sensie szerokim, jest uczestnikiem dyskursu publicznego i dyskursu politycznego, nie zaś dyskursu polityki. KEP zabiera głos w sprawach społecznych i politycznych, posługując się komunikatami instytucjonalnymi, oraz na sposób pośredni poprzez media katolickie, które formalnie są pod jej kontrolą.

Sformułowano następujące pytania badawcze, na które autor podejmuje próbę odpowiedzi w niniejszym artykule:

– Czy podczas kampanii parlamentarnej w 2023 r. polscy biskupi byli zaangażowanymi aktorami politycznymi na poziomie komunikacji instytucjonalnej? Czy wspierali rząd ZP czy też zdystansowali się od niego politycznie?

– Czy ogólnopolskie media katolickie („Niedziela”, „Gość Niedzielny”, Radio Maryja, Telewizja Trwam) wspierały kandydatów ZP?

METODOLOGIA BADAŃ

Analizą objęto komunikaty KEP zamieszczone na oficjalnej stronie episkopat.pl i opublikowane w okresie od 1 stycznia 2023 do 13 października 2023. Biskupi polscy wypowiadają się instytucjonalnie w kwestiach społeczno-politycznych stosunkowo nieczęsto i nie zawsze prezentowane przez nich stanowisko jest zbieżne z kalendarzem wydarzeń politycznych. Dlatego podjęto decyzję o zweryfikowaniu treści wszystkich dokumentów KEP opublikowanych na oficjalnej witrynie internetowej episkopatu w celu wydobycia jak najbardziej reprezentatywnego materiału i uwzględnienia istotnych wypowiedzi hierarchów. W analizie komunikatów KEP posłużono się metodą analizy dyskursu w ujęciu Martina Reisigla i Ruth Wodak (Reisigl, 2008; 2010, s. 41-50; Reisigl i Wodak, 2017, s. 94-95), odwołując się do zaproponowanych przez nich kategorii nominalizacji,

orzekania, argumentowania, perspektywizacji i intensyfikacji. Pomocniczo skorzystano także z metody analizy treści (Szczepaniak, 2012). Stanowisko tzw. mediów toruńskich (Radia Maryja, Telewizji Trwam) określono, posługując się metodą przeglądu literatury.

Ponadto analizą objęto ogólnopolskie tygodniki katolickie „Niedziela” i „Gość Niedzielny” z okresu od 8 sierpnia 2023 do 13 października 2023. Do próby badawczej włączono te publikacje prasowe, które zawierały przynajmniej jedno z następujących słów kluczowych w dowolnej formie gramatycznej: „wybory”, „polityka”, „kampania parlamentarna” i które odnosiły się do wyborów parlamentarnych w Polsce w 2023 r. Uwzględniono również te publikacje prasowe, które dotyczyły osoby i aktywności politycznej prezydenta Andrzeja Dudy. Został on potraktowany jako polityk wspierający działania rządu Mateusza Morawieckiego i jako osoba wywodząca się z obozu ZP (Kotras, 2018, s. 149). W badaniach prasoznawczych wykorzystano metodę analizy zawartości (Krippendorff, 2018; Prasad, 2008).

Jako narzędzie analizy posłużył specjalnie przygotowany klucz kategoryzacyjny, w którym wyodrębniono następujące cechy: „Działania rządu ZP w latach 2019-2023”, „Działania Prezydenta RP Andrzeja Dudy”, „Działania polityczne opozycji”, „Kampania i program wyborczy ZP”, „Wiara i wartości chrześcijańskie”¹. Kategorie w ramach badanej cechy mają charakter rozłączny, a publikacja mogła zostać przyporządkowana tylko i wyłącznie do jednej kategorii w ramach badanej cechy (por. Tabela 1). Jednostkę analizy stanowił jeden tekst prasowy.

Tabela 1. Klucz kategoryzacyjny z cechami i kategoriami

Badana cecha i definicja cechy	Kategorie i definicje w ramach badanej cechy
Działania rządu ZP w latach 2019-2023 – sposób prezentacji na łamach analizowanego tytułu prasowego działań rządu premiera Mateusza Morawieckiego i ich następstw dla życia Polaków	1) aprobata – autorzy publikacji z aprobatą, pozytywnie odnoszą się do działań politycznych i gospodarczych rządu ZP, traktując je jako korzystne dla życia Polaków 2) dezaprobata – autorzy publikacji łączą z liderami politycznymi rządu ZP kategorię negatywizmu, a ich działania polityczne i gospodarcze traktują jako błędne oraz niekorzystne politycznie i ekonomicznie dla Polaków 3) ambiwalentna – autorzy publikacji prezentują działania polityczne i gospodarcze rządu ZP w niejednoznaczny sposób, tj. wskazując ich trafność oraz błędy

¹ Klucz ten wykorzystywano już w badaniach dotyczących zaangażowania politycznego tygodnika katolickiego „Niedziela” przed elekcją wyborczą w 2019 r. Por. Leśniczak, 2020, s. 174-175.

	4) brak oceny – autorzy nie oceniają działań politycznych i gospodarczych rządu
Działania Prezydenta RP Andrzeja Dudy – sposób prezentacji na łamach analizowanego tytułu prasowego działań prezydenta Dudy i ich następstw dla życia Polaków	<ol style="list-style-type: none"> 1) aprobata – autorzy publikacji z aprobatą, pozytywnie odnoszą się do działań politycznych i gospodarczych prezydenta Dudy, traktując je jako korzystne dla życia Polaków 2) dezaprobata – autorzy publikacji łączą z prezydentem Dudą kategorię negatywizmu, a jego działania polityczne i gospodarcze traktują jako błędne oraz niekorzystne politycznie i ekonomicznie dla Polaków 3) ambiwalentna – autorzy publikacji prezentują działania polityczne i gospodarcze prezydenta Dudy w niejednoznaczny sposób, tj. wskazując ich trafność oraz błędy 4) brak oceny – autorzy nie oceniają działań politycznych i gospodarczych prezydenta Dudy
Działania polityczne opozycji – sposób prezentacji na łamach analizowanego tytułu prasowego działań ugrupowań opozycyjnych (wszystkich partii politycznych poza ZP)	<ol style="list-style-type: none"> 1) aprobata – autorzy publikacji z aprobatą, pozytywnie odnoszą się do działań politycznych i gospodarczych ugrupowań opozycyjnych, traktując je jako korzystne dla życia Polaków 2) dezaprobata – autorzy publikacji łączą z liderami politycznymi opozycji kategorię negatywizmu, a ich działania polityczne i gospodarcze traktują jako błędne oraz niekorzystne politycznie i ekonomicznie dla Polaków 3) ambiwalentna – autorzy publikacji prezentują działania polityczne i gospodarcze ugrupowań opozycyjnych w niejednoznaczny sposób, tj. wskazując ich trafność oraz błędy 4) brak oceny – autorzy nie oceniają działań politycznych i gospodarczych ugrupowań opozycyjnych
Kampania i program wyborczy ZP – sposób prezentacji na łamach analizowanego tytułu prasowego kampanii i programu wyborczego ZP w 2023 r.	<ol style="list-style-type: none"> 1) aprobata – autorzy publikacji oceniają kampanię i program wyborczy ZP jako właściwe i korzystne dla Polski i Polaków (np. przyczyniające się do wzrostu gospodarczego i zamożności społeczeństwa) 2) dezaprobata – autorzy publikacji oceniają kampanię i program wyborczy ZP jako niekorzystne dla Polski i Polaków (np. skutkujące spowolnieniem gospodarczym, zubożeniem społeczeństwa) 3) ambiwalentna – autorzy publikacji oceniają kampanię i program wyborczy ZP w niejednoznaczny sposób, tzn. wskazując ich trafność, racjonalność, jak również błędy 4) brak oceny – autorzy publikacji nie oceniają kampanii i programu wyborczego ZP
Wiara i wartości chrześcijańskie – sposób prezentacji na łamach analizowanego tytułu prasowego deklarowanych przez ZP oraz prezydenta Dudę poglądów na temat wiary i wartości chrześcijańskich	<ol style="list-style-type: none"> 1) zgodność – poglądy są prezentowane jako zgodne z Magisterium Kościoła 2) niezgodność – poglądy są prezentowane jako niezgodne z Magisterium Kościoła 3) ambiwalentność – poglądy są prezentowane jako częściowo zgodne i częściowo niezgodne z Magisterium Kościoła

	4) brak oceny – autorzy publikacji nie oceniają poglądów ZP w kwestiach wiary i wartości
--	--

Źródło: opracowanie własne.

W podjętych badaniach autor wykorzystał pomocniczo także metodę analizy decyzyjnej (Paruch, 2015). Kryterium analizy spełniły łącznie 74 teksty opublikowane na łamach „Niedzieli” oraz 80 tekstów na łamach „Gościa Niedzielnego”.

Sformułowano następujące hipotezy kierunkowe:

HK1. Podczas kampanii parlamentarnej w 2023 r. polscy biskupi byli na poziomie komunikacji instytucjonalnej niezaangażowanymi aktorami politycznymi. Nie wspierali rządu ZP;

HK2. Ogólnopolskie media katolickie („Niedziela”, „Gość Niedzielny”, Radio Maryja, Telewizja Trwam) aprobowały działania polityczne kandydatów ZP.

Hipoteza badawcza została sformułowana następująco:

Podczas kampanii parlamentarnej w 2023 r. polscy biskupi byli na poziomie komunikacji instytucjonalnej niezaangażowanymi aktorami politycznymi. Nie wspierali rządu ZP i zdystansowali się od niego politycznie. Z kolei ogólnopolskie media katolickie („Niedziela”, „Gość Niedzielny”, Radio Maryja, Telewizja Trwam) aprobowały działania polityczne kandydatów ZP.

KOMUNIKOWANIE INSTYTUCJONALNE POLSKICH BISKUPÓW PODCZAS KAMPANII WYBORCZEJ W 2023 ROKU

Rada Stała KEP przedstawiła swoje stanowisko odnośnie do wyborów parlamentarnych 2023 roku w dokumencie z dnia 2 maja 2023 (Stanowisko Rady Stałej, 2023)². W jaki sposób biskupi definiują sytuację Kościoła katolickiego w Polsce wobec zbliżającej się elekcji wyborczej? W pkt 1 Stanowiska Rady Stałej KEP hierarchowie odwołują się do własnej roli metapolitycznej i wskazują cechy streszczające istotę polityki, m.in.:

Respektując „słuszną autonomię porządku demokratycznego”, chcemy wyrazić nasze przekonanie, że także dziś, niezależnie od głębokich różnic i podziałów, polska polityka może i powinna pozostać roztropną troską o dobro wspólne. W czasach, gdy

² W myśl art. 23 Statutu KEP, obowiązującego od 7 października 2009, Rada Stała „może zająć stanowisko w sprawach publicznych, kiedy tego wymaga dobro Kościoła albo konkretne potrzeby wiernych, zgodnie z opinią, przynajmniej domniemaną, członków Konferencji” (Statut Konferencji Episkopatu Polski, 2009). Z tego powodu stanowisko Rady Stałej KEP należy potraktować jako istotne w finalnej ocenie zaangażowania politycznego biskupów w wybory parlamentarne.

polityczna rywalizacja postrzegana bywa jako bezwzględna gra o władzę, za nauczaniem społecznym Kościoła chcemy przypomnieć, że w swej najgłębszej istocie polityka jest powołaniem do miłości bliźniego, która wyraża się w służbie na rzecz prawdy, prawa do życia, praw rodziny, ludzkiej godności, wolności, sprawiedliwości i solidarności.

Biskupi uzasadniają swoje stanowisko nauczaniem Kościoła katolickiego. W pkt 3 autorzy dokumentu przywołują adhortację apostołską *Christifideles laici* (s. 42):

Sprawowanie władzy politycznej winno mieć za podstawę *ducha służby*, gdyż tylko on, w połączeniu z konieczną kompetencją i skutecznością działania decyduje o tym, czy poczynania polityków są „jawne” i „czyste”, zgodnie z tym, czego – zresztą słusznie – ludzie od nich wymagają. Pobudza to do otwartej walki i zdecydowanego przewyciężania takich pokus, jak nieuczciwość, kłamstwo, wykorzystywanie dóbr publicznych do wzbogacenia niewielkiej grupy osób lub w celu zdobywania popleczników, stosowanie dwuznacznych lub niedozwolonych środków dla zdobycia, utrzymania bądź powiększenia władzy za wszelką cenę.

W pkt 5 dokumentu hierarchowie odwołują się do deontologii dziennikarskiej oraz wskazują na doniosłą rolę mediów w kształtowaniu zobiektywizowanego obrazu życia społecznego. W opinii KEP media i dziennikarze powinni odrzucić głęboką polaryzację polityczną w Polsce, prowadzącą wyłącznie do „budowania uproszczonego, jednostronnego, zideologizowanego, a czasem zgoła upartyjnego, obrazu życia społecznego” (tamże); powinni natomiast budować „kulturę dialogu”:

Sprawą szczególnie zaś pilną jest odrzucenie wszelkich form medialnej stygmatyzacji, która siejąc w ludzkich sercach lęk i wrogość, prowadzić może do prawdziwych tragedii i nieszczęść. Dlatego apelujemy dziś zwłaszcza do tych, którzy odpowiadają za kształt polskich mediów, by pracujący w nich dziennikarze mieli warunki do rzetelnego informowania społeczeństwa i budowania kultury dialogu. Dotyczy to w pierwszym rzędzie mediów publicznych, które powinny być w tym zakresie dla innych wzorem, ale także mediów prywatnych, również obdarzonych społecznym zaufaniem i wynikającą z niego odpowiedzialnością.

Warto odnotować, że w pkt 7 analizowanego dokumentu nie są wzmiankowane jakiegokolwiek nazwiska liderów politycznych i nazwy partii politycznych. Rada Stała KEP przypomniła, że biskupi nie utożsamiają się z żadną z partii politycznych, nie można zaś nigdy utożsamiać ich programu politycznego z prawdą Ewangelii. Z kolei w pkt 9 hierarchowie apelują „do wszystkich uczestników kampanii wyborczej o powstrzymanie się od instrumentalizowania Kościoła, które przybierać może zarówno formę nieuprawnionego wykorzystywania go w partykularnych rozgrywkach poszczególnych partii, jak i kształt niespra-

wiedliwego, obliczonego wyłącznie na antyklerykalną emocję, piętnowania” (tamże). W tymże punkcie można także przeczytać jasną deklarację hierarchów:

„Nie raz już publicznie podkreślaliśmy, że Kościół nie jest po stronie prawicy, lewicy ani po stronie centrum, ponieważ Kościół ma swoją własną stronę; Kościół winien stać po stronie Ewangelii.

Stanowisko biskupów wobec wyborów parlamentarnych odnotowuje się także w pkt 8 Komunikatu z 395. Zebrania Plenarnego KEP:

„W nawiązaniu do Stanowiska Rady Stałej Konferencji Episkopatu Polski z dnia 2 maja br., w kontekście nadchodzących wyborów, biskupi raz jeszcze wyrażają przekonanie, że „respektując słuszną autonomię porządku demokratycznego [...] także dziś, niezależnie od głębokich różnic i podziałów, polska polityka może i powinna pozostać roztropną troską o dobro wspólne”.

W Komunikacie Rady Biskupów Diecezjalnych KEP po spotkaniu na Jasnej Górze w dniu 25 sierpnia 2023 odnotowuje się również postawę zdystansowania biskupów od udzielenia poparcia któremukolwiek z polityków lub którejkolwiek partii. Duchowni potwierdzają w pkt 5 stanowisko wyrażone w dniu 2 maja 2023 oraz apelują o uczciwy przebieg kampanii wyborczej i o przyjęcie postawy odpowiedzialności za los ojczyzny:

„W związku z trwającą w naszym kraju kampanią wyborczą biskupi z całą mocą apelują, by była ona uczciwa i by rzeczywiście pozwoliła na poznanie programów poszczególnych kandydatów i ugrupowań. W nawiązaniu do Stanowiska Rady Stałej Konferencji Episkopatu Polski z dnia 2 maja br., w kontekście nadchodzących wyborów, biskupi podkreślają szlachetny wymiar politycznej służby. Chcą też raz jeszcze zaapelować do polityków wszystkich stronictw o to, „by tocząc swą wyborczą rywalizację, w imię odpowiedzialności za los naszej Ojczyzny unikali pokusy demagogii i populizmu, bezwzględnego dyskredytowania oponentów czy nasycania zbędnymi emocjami i tak głębokich już podziałów”. Zachęcają też do wypełnienia obywatelskiego obowiązku w duchu odpowiedzialności za naszą Ojczyznę.

Traktując łącznie Reisigłowskie kategorie nominalizacji i orzekania, można stwierdzić, że dokumenty KEP definiują i określają autonomię działań instytucjonalnego Kościoła wobec polityki, eksponują odmienną rolę zadań duchownych i polityków, wskazują dystynkcję pomiędzy informacją, dziennikarską interpretacją faktów, manipulacją oraz propagandą.

W analizowanym materiale kategoria argumentacji jest wieloaspektowa: biskupi odwołują się do metapolitycznej roli Kościoła w sferze publicznej, do

procesów polaryzacji politycznej, jak również do profesjonalnych i deontologicznych obowiązków dziennikarzy i mediów. Nie odnotowano, by powyższe kategorie ulegały intensyfikacji w miarę zbliżania się do daty elekcji parlamentarnej, tj. do 15 października 2023.

WYNIKI ANALIZY ILOŚCIOWEJ I JAKOŚCIOWEJ.
KOMUNIKOWANIE POLITYCZNE MEDIÓW KATOLICKICH

Tabele 2-6 prezentują liczbę publikacji zaklasyfikowanych do poszczególnych kategorii w ramach badanych cech (w nawiasie – punkty procentowe).

Tabela 2. Działania rządu ZP w latach 2019-2023

Tytuł prasowy/kategoria	Aprobata	Dezaprobatą	Ambiwalentna	Brak oceny
„Niedziela”	41 (55,41)	5 (6,76)	1 (1,35)	27 (36,48)
„Gość Niedzielny”	38 (47,50)	4 (5,00)	2 (2,50)	36 (45,00)

Źródło. opracowanie własne.

Tabela 3. Działania Prezydenta RP Andrzeja Dudy

Tytuł prasowy/kategoria	Aprobata	Dezaprobatą	Ambiwalentna	Brak oceny
„Niedziela”	25 (33,78)	3 (4,05)	5 (6,76)	41 (55,41)
„Gość Niedzielny”	16 (20,00)	2 (2,50)	2 (2,50)	60 (75,00)

Źródło. Opracowanie własne.

Tabela 4. Działania polityczne opozycji

Tytuł prasowy/kategoria	Aprobata	Dezaprobatą	Ambiwalentna	Brak oceny
„Niedziela”	0 (0,00)	17 (22,97)	3 (4,06)	54 (72,97)
„Gość Niedzielny”	0 (0,00)	14 (17,50)	2 (2,50)	64 (80,00)

Źródło. opracowanie własne.

Tabela 5. Kampania i program wyborczy ZP

Tytuł prasowy/kategoria	Aprobata	Dezaprobatą	Ambiwalentna	Brak oceny
„Niedziela”	45 (60,81)	2 (2,70)	0 (0,00)	27 (36,49)

„Gość Niedzielny”	40 (50,00)	0 (0,00)	2 (2,50)	38 (47,50)
-------------------	------------	----------	----------	------------

Źródło. opracowanie własne.

Tabela 6. Wiara i wartości chrześcijańskie

Tytuł prasowy/kategoria	Zgodność	Niezgodność	Ambiwalentność	Brak oceny
„Niedziela”	39 (52,70)	5 (6,76)	1 (1,35)	29 (39,19)
„Gość Niedzielny”	31 (38,75)	5 (6,25)	2 (2,50)	42 (52,50)

Źródło. opracowanie własne.

Na łamach analizowanych periodyków dominuje stanowisko aprobaty wobec programu i działań politycznych rządu premiera Morawieckiego oraz prezydenta Dudy, zatwierdzającego przygotowywane ustawy autorstwa polityków prawicy. Tygodniki wymieniają m.in. nowelizację ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, podwyższającą świadczenie 500+ do 800+ na dziecko (J.K., 2023b), ochronę polskiej granicy w kontekście kryzysu migracyjnego na granicy z Białorusią (W.D., 2023b), znaczący spadek osób żyjących w skrajnej biedzie i w wykluczeniu społecznym oraz dobre prognozy szybkiego wzrostu gospodarczego Polski na przyszłość (Legutko, 2023).

Warto również wyeksponować te teksty prasowe, w których politycy ZP, m.in. minister klimatu i środowiska Anna Moskwa (2023), minister edukacji i nauki Przemysław Czarnek (2023a, 2023b), wiceminister sprawiedliwości Marcin Romanowski (2023), przedstawiali własne osiągnięcia polityczne podczas sprawowania władzy od 2015 r. Publikację *Bezpieczna przyszłość* można potraktować jako legitymizację przez tygodnik „Niedziela” hasła wyborczego PiS oraz aprobatę dla wypowiedzi prezesa Jarosława Kaczyńskiego na temat bezpieczeństwa postrzeganego w wymiarze obronnym, energetycznym, społecznym i socjalnym (W.D., 2023a).

W tekstach prasowych „Niedzieli” i „Gościa Niedzielnego” odnotowuje się zasadniczo krytykę działań i programu politycznego partii będących w opozycji podczas kampanii parlamentarnej w 2023 r., wyrażoną poprzez redaktorów tychże tygodników bądź poprzez polityków ZP, z którymi tygodniki przeprowadziły wywiad. Katolickie periodyki krytycznie oceniały czas rządów PO-PSL z lat 2007-2015, w tym m.in. politykę obronną opartą na linii Wisły (Stelmasiak, 2023d), podniesienie wieku emerytalnego, sprzedaż spółek Skarbu Państwa, zgodę na przyjęcie migrantów czy sprzeciwianie się budowie zapory na granicy polsko-białoruskiej (Stelmasiak, 2023e; Macura, 2023).

Artur Stelmasiak prezentuje bilans polityki militarnej i obronnej rządów ZP oraz ocenia jej działania polityczne wobec pełnoskalowej agresji Rosji na Ukrainę. Ocena ta jest jednoznacznie pozytywna (Stelmasiak, 2023b). Publicysta „Niedzieli” przywołuje także wypowiedź warszawskiego politologa Bartłomieja Biskupa, który stwierdza:

PiS od zawsze był partią, która bardzo sceptycznie patrzyła na Rosję, a jej liderzy wielokrotnie jasno mówili o zagrożeniach ze strony Moskwy. Historia pokazała, że PiS miał rację, a polityka resetu, czyli zbliżenia i osvajania Rosji, którą forsowała Platforma Obywatelska, poniosła totalne fiasko. Opozycja unika więc tego tematu, bo musiałaby przyznać, że to diagnoza konkurencji politycznej była prawdziwa. PiS w kwestii Rosji miał rację, ale oczywiście nikt w PO tego nie powie (tamże).

Polityka zagraniczna prezydenta Andrzeja Dudy i ZP wobec Ukrainy została uznana za błędną, ponieważ, jak zauważa Witold Gadowski, nie służy interesom polskiego państwa:

Ukraina nie jest Polską i żaden ukraiński interes nie jest interesem polskim! Co, szokujące? Może i tak, ale jednocześnie jasne i prawdziwe. Sama Ukraina nie jest krajem przyjaznym Polsce ani też nigdy nie działała w zgodzie z naszym narodowym interesem. [...] Nie dajcie się wytresować w myśleniu, że każde słowo prawdy na temat Ukrainy i Ukraińców to jakaś zbrodnia i antypolskie myślenie. [...] pojawiły się szantażujące głosy, że każdy, kto zwraca uwagę na dbanie o polski interes i nie chce wystawiać zawsze i wszędzie Ukraińców, jest rosyjskim agentem. [...] Taki szantaż pojawił się też w oficjalnych mediach z okazji 80. rocznicy ludobójstwa dokonanego przez UPA na Wołyniu. To w jaskrawy sposób poniża Polaków. Nie wolno promować pojednania z Ukrainą kosztem prawdy historycznej i pamięci o nigdy niepogrzebanych ofiarach (2023a).

Publicysta „Niedzieli” wskazuje potencjalne kwestie konfliktogenne na linii Polska–Ukraina – zbrodnię wołyńską oraz obecność kilkumilionowej ukraińskiej mniejszości narodowej:

Nie może być zgody nie tylko na zamilczanie pamięci o niewinnych ofiarach ukraińskiego bestialstwa w przeszłości, ale też na promowany oficjalnie kult katów i zbrodniarzy, takich jak Stepan Bandera czy Roman Szuchewicz, który teraz odżywa w wielu środowiskach na Ukrainie. Jeśli prezydent Andrzej Duda i polski rząd będą w tej sprawie wykonywali uniki i starali się oddalić te problemy „na później”, to niestety, pojawią się także głośno już wypowiedane żądania terytorialne (ukraińskich nacjonalistów) wobec naszego kraju (tamże; por. też Gadowski, 2023b).

Na łamach „Gościa Niedzielnego” odnotowano obecność materiałów informacyjnych dotyczących działań ministerstw rządu premiera Morawieckiego,

m.in. Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, które wyeksponowały dokonania rządu PiS w latach 2015-2023 wyłącznie w tonie pozytywnym (*Muzeum Historii Polski otwiera*, 2023; *Muzea odzyskują blask*, 2023). Nie zabrakło także tekstów prasowych informujących o działalności Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w perspektywie realizowanych programów społecznych 300 plus, 500 plus, Dobry Start czy 14. emerytura autorstwa ZP (*ZUS rozpoczął wypłatę środków*, 2023; *ZUS: Wnioski o 300 Plus*, 2023; *14. emerytura będzie wypłacona*, 2023; *Nowa aplikacja ZUS dla lekarzy*, 2023).

Piotr Gliński w artykule *Tradycja spoiwem wspólnoty* prezentuje znaczenie i cel powstania Muzeum Historii Polski:

To największa inwestycja państwa polskiego w dziedzinie kultury. Największa – i na pewno najważniejsza spośród 7,5 tysiąca inwestycji kulturalnych realizowanych w ciągu ostatnich ośmiu lat. [...] Imponująca fasada budynku stanowi metaforę naszych dziejów: nic bowiem nie dzieje się w oderwaniu od przeszłości, a najtrwalszym spoiwem wspólnoty jest tradycja. [...] W świecie, w którym państwa rywalizują na narracje, w którym, obok siły militarnej i ekonomicznej, o sukcesji i roli państwa decyduje tzw. soft power, kultura musi być traktowana jako inwestycja w przyszłość. Rząd Prawa i Sprawiedliwości już w pierwszym roku swojego urzędowania podniósł nakłady na kulturę do ponad 1 procenta budżetu państwa. Potem z roku na rok zwiększaliśmy to finansowanie – dzięki temu mogliśmy i możemy rozwijać nowoczesne instytucje, modernizować te zasłużone, rozwijać nasze kolekcje muzealne na niespotykaną dotąd skalę, wypełniać białe plamy polskiej pamięci, zadbać o polskie dziedzictwo poza granicami kraju (Gliński, 2023c).

Z kolei w artykule *Źródła naszej tożsamości* wskazano wiele działań Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego realizowanych od 2015 r., do których należą m.in. Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego, Muzeum Księżąt Czartoryskich, Muzeum Dom Rodziny Pileckich w Ostrowi Mazowieckiej, Muzeum Pamięci Mieszkańców Ziemi Oświęcimskiej, Muzeum Żołnierzy Wyklętych w Ostrołęce, Muzeum Piaśnickie w Wejherowie (*Źródła naszej tożsamości*, 2023).

Warto także zauważyć, że materiały informacyjne ministerstwa przyczyniały się do legitymizacji dokonań rządów ZP w obszarze polityki pamięci oraz restytucji utraconych dóbr kultury.

Polityka pamięci, podobnie jak kwestie związane z dziedzictwem narodowym, przed 2015 rokiem pozostawała na marginesie zainteresowania państwa. Symbolem tej sytuacji było praktyczne zawieszenie budowy Muzeum Historii Polski. Dlatego też pierwszym zadaniem ministra kultury i dziedzictwa narodowego prof. Piotra Glińskiego już na początku jego kadencji stało się przywrócenie polityki pamięci jako

jednego z głównych wymiarów polityki kulturalnej państwa (*Polityka pamięci w latach 2015-2023*, 2023).

Od 2016 r. do dziś resort kultury odzyskał i przekazał do macierzystych kolekcji muzealnych ponad 600 obiektów, które wcześniej uznawane były za zaginione w czasie ostatniej wojny światowej lub w II poł. XX wieku (*Restytucja, czyli sukces*, 2023; Gliński, 2023a, 2023b; *Materialne pamiątki naszego dziedzictwa*, 2023; Sellin, 2023).

Może nieco zaskakiwać, że program Lewicy dotyczący m.in. wiary i kwestii światopoglądowych, opodatkowania Kościoła, likwidacji klauzuli sumienia, usunięcia krzyży i innych symboli religijnych nie spotkał się na łamach „Niedzieli” z polemiką czy krytyką, a jedynie z ich prezentacją i dość neutralną konkluzją końcową: „dobrze wiedzieć o planowanych decyzjach polityków jeszcze przed wyborami” (J.K., 2023a).

Nieliczne działania polityczne Prawa i Sprawiedliwości spotkały się z umiarkowaną krytyką ze strony tygodników katolickich, np. afera wizowa. Choć – jak zauważa Paweł Serafin –

[...] opozycja «przegrzała» temat korupcji ws. wydawania wiz przez polskie konsulaty oraz pozwoleń na pracę w Polsce, mówiąc, że to największa afera w historii III RP. Wyolbrzymione oskarżenia stały się na tyle niewiarygodne, że prawie nikt w nie nie wierzy, co widać w sondażach przedwyborczych, w których KO traci, a PiS zyskuje (2023a).

„Niedziela” odnotowała ponadto niedopełnienie przez rząd ZP realizacji programu budowy mieszkań i wciąż istniejący deficyt na rynku nieruchomości, nieodpowiadający potrzebom Polaków (*Zbyt mało mieszkań*, 2023). Tygodnik zarzucił także rządowi Prawa i Sprawiedliwości brak wypełnienia orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z 2020 r. ws. aborcji eugenicznej oraz wskazał niebezpieczeństwo wprowadzenia przez zespół Ministerstwa Zdrowia kolejnej tzw. furtki aborcyjnej (Stelmasiak, 2023c). Zaobserwowano także brak działań politycznych rządu Morawieckiego mających na celu wypowiedzenie konwencji stambulskiej (Łoziński, 2023d). Niemniej jednak sposób prezentacji poglądów PiS i prezydenta Dudy na temat wiary i wartości chrześcijańskich wypada na łamach analizowanych tygodników pozytywnie (Flader, 2023; Grzybowski, 2023; Pawlak, 2023; Łoziński, 2023a).

Na łamach periodyków katolickich odnotowano także teksty o charakterze informacyjnym dotyczące ordynacji wyborczej (Puścikowska, 2023), teksty stanowiące komentarz politologiczny i medioznawczy do trwającej kampanii wyborczej (Biskup, 2023; Serafin, 2023b; Łoziński, 2023c), prezentujące sondaże badań opinii publicznej (W.D., 2023c), jak również wyjaśniające obowiązki katolika w perspektywie wyborów (Stelmasiak, 2023a; Bortkiewicz, 2023;

Skitek, 2023; Łoziński, 2023b). Były to publikacje o charakterze neutralnym, tj. niemające na celu wsparcia którejkolwiek ze stron sporu politycznego.

Przegląd literatury medioznawczej i politologicznej po 2015 r. jednoznacznie dowodzi wsparcia politycznego dla polityków ZP ze strony Radia Maryja i Telewizji Trwam (Hall, 2021). Media o. Tadeusza Rydzyka pozostały aktywnym aktorem politycznym, w których gościli, prezentując własne poglądy i osiągnięcia polityczne, politycy prawicy, m.in. Krystyna Pawłowicz, Beata Kempa, Zbigniew Ziobro, Przemysław Czarnek, Antoni Macierewicz (Treder, 2023).

WNIOSKI

Wyniki analizy prasoznawczej potwierdzają prawdziwość sformułowanej hipotezy badawczej. Można więc stwierdzić, że podczas kampanii parlamentarnej w 2023 r. polscy biskupi byli na poziomie komunikacji instytucjonalnej niezaangażowanymi aktorami politycznymi. Hierarchowie nie wspierali rządu ZP i zdystansowali się od niego politycznie. Z kolei ogólnopolskie media katolickie („Niedziela”, „Gość Niedzielny”, Radio Maryja, Telewizja Trwam) aprobowaly działania polityczne kandydatów ZP.

Strategia komunikowania politycznego KEP podczas kampanii parlamentarnej w 2023 r. nie uległa zmianie. Biskupi, zajmując pozycję metapolityczną, posłużyli się mediami katolickimi do wsparcia politycznego ZP. W przekazie „Niedzieli” i „Gościa Niedzielnego” można odnaleźć teksty wskazujące na obecność personalizacji. Dokonania rządów ZP zostały zaprezentowane przez pryzmat określonego polityka bądź były relacjonowane przez polityków z ZP. Warto odnotować całkowitą nieobecność liderów nieprzynależących do obozu sprawującego rządu w latach 2015-2023 w debacie politycznej na łamach analizowanych mediów katolickich. To może dowodzić założonej z góry, jedynej „słusznej” opcji politycznej polskich mediów katolickich i braku otwartości zarządzających tymi mediami na rzeczywisty dialog oraz wymianę myśli z liderami reprezentującymi różne opcje polityczne.

BIBLIOGRAFIA

- Biskup B. (2023, 8 października), *Po pierwsze: wiarygodność. Z dr. hab. Bartłomiejem Biskupem rozmawia Wojciech Dutkiewicz*, Niedziela, nr 41, s. 8-10.
- Boguszewski R. i Mariański J. (2023), *Wysoko religijni młodzi Polacy w procesie transformacji*, *Seminare. Poszukiwania naukowe*, 44 (1), s. 1-24. DOI: <https://doi.org/10.21852/sem.2023.1.09>.

- Borowik I. (2001), *Od totalitaryzmu do demokracji: Polska jako laboratorium przekształceń tożsamości Kościoła katolickiego*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Studia Religioznawcza, nr 34, s. 157-174.
- Borowik I. i Koralewska I. (2018), *Religia w dyskursie o aborcji w Polsce: analiza dokumentów Episkopatu Kościoła rzymskokatolickiego i wybranych tygodników opinii*, Przegląd Religioznawczy, nr 2(268), s. 199-220.
- Bortkiewicz P. (2023, 8 października), *Dobro wspólne i roztropność*, Niedziela, nr 41, s. 19.
- Calkin S. i Kaminska M. E. (2020), *Persistence and Change in Morality Policy: The Role of the Catholic Church in the Politics of Abortion in Ireland and Poland*, Feminist Review, nr 1(124), s. 86-102.
- Czarnek P. (2023a, 10 września), *Mam swój kręgosłup moralny. Z dr. hab. Przemysławem Czarnkiem rozmawiali Artur Stelmasiak i Piotr Grzybowski*, Niedziela, nr 37, s. 32-34.
- Czarnek P. (2023b, 1 października), *Prawo stanowione a wartości*, Niedziela, nr 40 (dodatek), s. I.
14. emerytura będzie wypłacona z urzędu (2023, 6 sierpnia), Gość Niedzielny, nr 31, s. 33.
- Czyżewski M., Kowalski S. i Piotrowski A. (2010), *Wprowadzenie*, [w:] M. Czyżewski, S. Kowalski i A. Piotrowski (red.), *Rytualny chaos. Studium dyskursu publicznego*, Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, s. 15-48.
- Dłuska K. (2018), *Kościół – aktor w przestrzeni publicznej i sferze politycznej*, Nurt SVD, 52 (2), s. 199-214.
- Dobek-Ostrowska B. (2012), *Komunikowanie polityczne i publiczne*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Dulio D. A. i Towner T. L. (2010), *The Permanent Campaign*, [w:] D. W. Johnson (red.), *Routledge Handbook of Political Management*, New York: Routledge, s. 83-97.
- Flader M. (2023, 17 września), *Wierni do końca*, Niedziela, nr 38, s. 6-7.
- Gadowski W. (2023a, 6 sierpnia), *Interes Polski*, Niedziela, nr 32, s. 64.
- Gadowski W. (2023b, 20 sierpnia), *Rozważanie przed głosowaniem*, Niedziela, nr 34, s. 64.
- Garlicki J. (2010), *Komunikowanie polityczne – od kampanii wyborczej do kampanii permanentnej*, Studia Politologiczne, nr 16, s. 26-45.
- Gliński P. (2023a, 1 października), *Opowieść prawdziwa*, rozm. przeprowadził B. Łoziński, Gość Niedzielny, nr 39, s. 60-61.
- Gliński P. (2023b, 1 października), *To są powody do dumy Polaków*, Gość Niedzielny, nr 39 (materiał informacyjny Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego).
- Gliński P. (2023c, 17 września), *Tradycja spoiwem wspólnoty*, Gość Niedzielny, nr 37 (materiał informacyjny Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego).
- Grzybowski P. (2023, 3 września), *My, Naród*, Niedziela, nr 36, s. 33.
- Guzek D. (2019), *Mediatizing Secular State: Media, Religion and Politics in Contemporary Poland*, Berlin: Peter Lang.
- Guzik P. (2020), *An Unfinished Story of Conversion: Clerical Sexual Abuse in Poland: A Communications Case Study on Betrayal, Healing and Trust Recovery*, Church, Communication and Culture, 5 (3), s. 417-455.
- Gwiazda A. (2021), *Right-Wing Populism and Feminist Politics: The Case of Law and Justice in Poland*, International Political Science Review, 42 (5), s. 580-595.

- Hall A. (2021), *Anatomia władzy i nowa prawica*, Kraków: Znak–Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania.
- J.K. (2023a, 6 sierpnia), *Lewica przemówiła*, Niedziela, nr 32, s. 7.
- J.K. (2023b, 20 sierpnia), *Powyżej inflacji*, Niedziela, nr 34, s. 7.
- Komunikat Rady Biskupów Diecezjalnych Konferencji Episkopatu Polski po spotkaniu na Jasnej Górze w dniu 25 sierpnia 2023 roku (2023, 25 sierpnia), <https://episkopat.pl/doc/214205.komunikat-po-obradach-rady-biskupow-diecezjalnych-kep> [dostęp: 10.09.2024].
- Komunikat z 395. Zebrania Plenarnego Konferencji Episkopatu Polski (2023, 14 czerwca), <https://episkopat.pl/komunikat-z-395-zebrania-plenarnego-konferencji-episkopatu-polski/> [dostęp: 28.11.2023].
- Kotras M. (2018), *Narracje i strategie argumentacyjne w dyskursie IV RP jako narzędzia wyznaczania granic wspólnot w polskim społeczeństwie*, *Kultura i Społeczeństwo*, 62 (1), s. 141-165.
- Kowalczyk K. (2015), *Kościół rzymskokatolicki w Polsce jako podmiot oddziałujący na system polityczny. Casus ustawy o związkach partnerskich*, *Colloquium*, 7 (4), s. 61-82.
- Kowalczyk K. (2018), *Kościół katolicki w Polsce jako podmiot oddziałujący na system polityczny. Casus regulacji prawnych o zapłodnieniu pozaustrojowym in vitro*, *Athenaeum. Polskie Studia Politologiczne*, nr 57, s. 7-19.
- Krippendorff K. (2018), *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*, Los Angeles: Sage publications.
- Król A. i Pustulka P. (2018), *Women on Strike: Mobilizing Against Reproductive Injustice in Poland*, *International Feminist Journal of Politics*, 20 (3), s. 366-384.
- Kusiak P. (2020), *Kościół katolicki wobec konfliktu politycznego dt. reformy sądów w Polsce w roku 2017*, *Przegląd Religioznawczy*, nr 3(277), s. 179-193.
- Legutko P. (2023, 20 sierpnia), *Ten nasz cud gospodarczy*, *Gość Niedzielny*, nr 33, s. 40-42.
- Leśniczak R. (2020), *Czy tygodnik katolicki „Niedziela” poparł Prawo i Sprawiedliwość w kampanii parlamentarnej w 2019 r.? Studium medioznawcze*, *Środkowoeuropejskie Studia Polityczne*, nr 2, s. 171-190.
- Łoziński B. (2023a, 24 września), *Fundusz do likwidacji?*, *Gość Niedzielny*, nr 38, s. 34-36.
- Łoziński B. (2023b, 8 października), *Katolik wybiera*, *Gość Niedzielny*, nr 40, s. 46-47.
- Łoziński B. (2023c, 6 sierpnia), *Polak wybiera*, *Gość Niedzielny*, nr 31, s. 35-37.
- Łoziński B. (2023d, 3 września), *Przedwyborcze notatki*, *Gość Niedzielny*, nr 35, s. 40-42.
- Macura A. (2023, 1 października), *Polacy wracają z emigracji*, *Gość Niedzielny*, nr 39, s. 8.
- Materialne pamiątki naszego dziedzictwa* (2023, 1 października), *Gość Niedzielny*, nr 39 (materiał informacyjny Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego).
- Mazurek M. (2019), *Sekularyzacja czy może pluralizm i indywidualizacja? Rozważania o charakterze religijności Polaków (na przykładzie badań)*, *Przegląd Religioznawczy*, nr 3(273), s. 31-43.
- Moskwa A. (2023, 20 sierpnia), *Musimy dbać o wodę. Ruszają dotacje na przydomowe systemy zbierania deszczówki*, *Niedziela*, nr 34, s. 19.
- Muzea odzyskują blask* (2023, 17 września), *Gość Niedzielny*, nr 37 (materiał informacyjny Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego).
- Muzeum Historii Polski otwiera swoją siedzibę na warszawskiej Cytadeli* (2023, 17 września), *Gość Niedzielny*, nr 37 (materiał informacyjny Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego).

- Nowa aplikacja ZUS dla lekarzy do wystawiania zwolnień* (2023, 1 października), *Gość Niedzielny*, nr 39 (materiał informacyjny Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego).
- Paruch W. (2015), *Konsekwencje definiowania myśli politycznej dla kwestionariusza badań politologicznych*, *Humanities and Social Science*, 20 (22(1)), s. 157-174.
- Pawlak M. (2023, 3 września), *Prawe wychowanie to trwały fundament*, *Niedziela*, nr 36, s. 32.
- Polityka pamięci w latach 2015-2023* (2023, 1 października), *Gość Niedzielny*, nr 39 (materiał informacyjny Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego).
- Postanowienie Prezydenta RP z dnia 8 sierpnia 2023 r. w sprawie zarządzenia wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (2023, 8 sierpnia), <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/wybory-parlamentarne-odbeda-sie-15-pazdziernika-2023-r,73017> [dostęp: 23.11.2023].
- Prasad, B. D. (2008), *Content Analysis. A Method in Social Science Research*, [w:] D. K. Lal Das, V. Bhaskaran (red.), *Research Methods for Social Work*, New Delhi: Rawat, s. 173-193.
- Puścikowska A. (2023, 20 sierpnia), *Wiadomo, kiedy wybory*, *Gość Niedzielny*, nr 33, s. 9.
- Radkowska-Walkowicz M. (2018), *How The Political Becomes Private: In Vitro Fertilization and the Catholic Church in Poland*, *Journal of Religion and Health*, 57 (3), s. 979-993.
- Reisigl M. (2008), *Analyzing Political Rhetoric*, [w:] R. Wodak i M. Krzyżanowski (red.), *Qualitative Discourse Analysis in the Social Sciences*, Basingstoke: Palgrave, s. 96-120.
- Reisigl, M. (2010), *Dyskryminacja w dyskursach*, tekst i dyskurs – text und diskurs, nr 3, s. 27-61.
- Reisigl M. i Wodak R. (2017), *The Discourse-Historical Approach*, [w:] J. Flowerdew i J. E. Richardson (red.), *The Routledge Handbook of Critical Discourse Studies*, London: Routledge, s. 87-121.
- Restytucja, czyli sukces* (2023, 1 października), *Gość Niedzielny*, nr 39 (materiał informacyjny Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego).
- Romanowski M. (2023, 20 sierpnia), *Skuteczniejsza ochrona przed przemocą. Rozmawia: Paweł Sarafin*, *Niedziela*, nr 34, s. 38-39.
- Sarafin P. (2023a, 1 października), *Co się dzieje z polskimi wizami?*, *Niedziela*, nr 40, s. 33.
- Sarafin P. (2023b, 8 października), *Scenariusze wyborcze*, *Niedziela*, nr 41, s. 33.
- Sellin J. (2023, 17 września), *Dzieła sztuki wracają do domu*, rozm. przeprowadził B. Łoziński, *Gość Niedzielny*, nr 37, s. 43-45.
- Skitek R. (2023, 1 października), *Polityczny obowiązek*, *Gość Niedzielny*, nr 39, s. 7.
- Stanowisko Rady Stałej Konferencji Episkopatu Polski w kontekście nadchodzących wyborów (2023, 2 maja), <https://episkopat.pl/doc/213629.stanowisko-rady-stalej-konferencji-episkopatu-polski-w-kontekście-nadchodzących-wyborow> [dostęp: 10.09.2024].
- Statut Konferencji Episkopatu Polski (2009, 27 marca), <https://episkopat.pl/doc/167641.statut-konferencji-episkopatu-polski> [dostęp: 10.09.2024].
- Stelmasiak A. (2023a, 8 października), *Czego katolik nie może?*, *Niedziela*, nr 41, s. 10-11.
- Stelmasiak A. (2023b, 3 września), *Nie stać nas na bezczynność*, *Niedziela*, nr 36, s. 30-31.
- Stelmasiak A. (2023c, 20 sierpnia), *Nowa aborcyjna furtka*, *Niedziela*, nr 34, s. 40-41.
- Stelmasiak A. (2023d, 1 października), *Obrona na Wiśle*, *Niedziela*, nr 40, s. 32.
- Stelmasiak A. (2023e, 27 sierpnia), *Po co to referendum?*, *Niedziela*, nr 35, s. 33.
- Szafranec K. (2022), *Religijność a preferencje dotyczące narodowej wspólnoty i ustroju społecznego – kontekst zmiany ustrojowej*, *Studia Socjologiczne*, nr 4(247), s. 9-40.

- Szczepaniak K. (2012), *Zastosowanie analizy treści w badaniach artykułów prasowych – refleksje metodologiczne*, Acta Universitatis Lodziensis. Folia Sociologica, nr 42, s. 83-112.
- Treder B. (oprac.) (2023, 2 grudnia), *Urodziny Radia Maryja. Wśród gości znani politycy*, <https://wydarzenia.interia.pl/kraj/news-urodziny-radia-maryja-wsrod-gosci-znani-politycy,nId,7185747> [dostęp: 13.12.2023].
- Tworzecki H. (2019), *Poland: A Case of Top-Down Polarization*, The Annals of the American Academy of Political and Social Science, 681 (1), s. 97-119.
- W.D. (2023a, 27 sierpnia), *Bezpieczna przyszłość*, Niedziela, nr 35, s. 7.
- W.D. (2023b, 20 sierpnia), *Dwa tysiące, a nie tysiąc*, Niedziela, nr 34, s. 6.
- W.D. (2023c, 8 października), *Są za dobrzy, trzeba ich odsunąć*, Niedziela, nr 41, s. 7.
- Zbyt mało mieszkań na potrzeby Polaków* (2023, 24 września), Niedziela, nr 39, s. 37.
- ZUS rozpoczął wypłatę środków z programu „Dobry start”* (2023, 6 sierpnia), Gość Niedzielny, nr 31, s. 33.
- ZUS: Wnioski o 300 Plus można składać do 30 listopada* (2023, 24 września), Gość Niedzielny, nr 38 (materiał informacyjny Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego).
- Źródła naszej tożsamości* (2023, 17 września), Gość Niedzielny, nr 37 (materiał informacyjny Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego).

KOMUNIKOWANIE POLITYCZNE KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI PODCZAS KAMPANII PARLAMENTARNEJ W 2023 ROKU

Streszczenie

Celem podjętych badań była analiza komunikacji instytucjonalnej Konferencji Episkopatu Polski podczas kampanii parlamentarnej w 2023 r. Analizą objęto komunikaty biskupów zamieszczone na oficjalnej stronie episkopat.pl i opublikowane w okresie od 1 stycznia 2023 do 13 października 2023, jak również ogólnopolskie tygodniki katolickie „Niedziela” i „Gość Niedzielny” z okresu od 8 sierpnia 2023 do 13 października 2023. Uwzględniono ponadto stanowisko tzw. mediów toruńskich (Radia Maryja, Telewizji Trwam). Zastosowano metodę analizy dyskursu, analizy zawartości oraz metodę przeglądu literatury. Podczas kampanii parlamentarnej w 2023 r. polscy biskupi byli na poziomie komunikacji instytucjonalnej niezaangażowanymi aktorami politycznymi. Hierarchowie nie wspierali rządu Zjednoczonej Prawicy i zdystansowali się od niego politycznie. Z kolei ogólnopolskie media katolickie aprobowały działania polityczne kandydatów Zjednoczonej Prawicy. Artykuł zwiększa wartość poznawczą w obszarze komunikowania politycznego Konferencji Episkopatu Polski.

Słowa kluczowe: kampania parlamentarna; komunikowanie polityczne; media katolickie; polscy biskupi; wybory